

Johannes van het Kruis. De heilige van de dichters

TOM ZWAENEPOEL

METEEN twee citaten om over na te denken. „Om naar nieuwe, onbekende streken te gaan, neemt een reiziger wegen die hij niet kent en niet uitgetest heeft. Op zijn tocht wordt hij niet geleid door wat hij vroeger wist. Maar in onzekerheid en aan de hand van wat anderen zeggen stapt hij verder.” (*Donkere Nacht*, II, 16). „Om te geraken tot wat je nog niet smaakt, moet je gaan langs de weg van het niet-smaken. Om te geraken tot wat je nog niet weet, moet je gaan langs de weg van het niet-weten. Om te geraken tot het bezit van wat je nog niet hebt, moet je gaan langs de weg van het niet-bezitten. Om te geraken tot wat je nog niet bent, moet je gaan langs de weg van het niet-zijn.” (*Bestijging van de Berg Karmel*, I, 13).

Aan het woord is een afstameling van een verarmd Spaans adels geslacht. Johannes (1542-1591) groeit op in een weeshuis, treedt in het karmelietenklooster

van Ávila, studeert theologie en wordt priester. Hij noemt zich Juan de la Cruz, Johannes van het Kruis, en sticht het mannenklooster van de ongeschoeide karmelieten in Duruelo. Na een gewelddadige ontvoering wordt hij als 'rebel' opgesloten in de kerker van het klooster in Toledo. Op deze plaats schrijft hij visionair-mystische poëzie.

Johannes' strenge hervormingsvoorstellen stuiten een leven lang op onbegrip en verzet, vormen een persoonlijke kruisweg en leiden uiteindelijk tot een splitsing tussen niet-hervormde 'geschoeide' karmelieten en hervormde 'ongeschoeide' karmelieten. Zijn leefregel voor zijn klooster in Duruelo wordt een spiegel van zijn ascetische vroomheid en extatische godservaringen.

In zijn geschriften en raadgevingen aan ontelbare mensen concretiseert Johannes zijn kruismystiek, die hem maakt tot een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de mystieke

theologie. In de kerker lijdt hij onder de eenzaamheid en het gevoel dat God hem in de 'donkere nacht' heeft verlaten. Maar ook in de diepste duisternis gaat het leven door. Na een innerlijke ommekeer vindt God hem midden in de 'donkerste nacht'. In de duistere en kwellende omgeving van een gevangenis vindt Johannes de kracht van de woorden terug. Door God gehouden en gedragen doorstaat hij dit bittere leven. Hij schrijft er de mooiste gedichten van mystieke liefdeservaring, bezingt met passie zijn godservaringen en tekent prachtige landschappen. Zo vindt Johannes nieuwe moed en hij slaagt er zelfs in te vluchten.

De crisiservaring van de 'nacht van het geloof' vernietigt alle zekerheden en zelfbedrog en maakt de mens leeg, zodat de niet-vatbare God hem met zijn liefde kan vullen. Zo wordt de innerlijke duisternis de veiligste en zekerste weg naar de schijnbaar zwijgende God. Het mooiste gedicht van de 'heilige van de dichters' is zijn eigen leven, dat

een enkele boodschap van hoop is: „Zoekt de mens God, hoeveel meer zoekt God de mens!”

Zijn hemelse *Spreuken* zijn actueler dan ooit. Hiermee geeft Johannes belangrijke levenswijsheden aan de 'moderne mens', die meent te kunnen leven zonder de stem van de anderen. Die angstvallig op zoek is naar superlatieven en niet beseft dat het meest waardevolle verborgen zit in het alledaagse van het normale leven. „Meng je niet in zaken van anderen! Laat ze zelfs niet doordringen tot je geheugen, want misschien ben je niet eens in staat je eigen taak te vervullen.” (*Spreuken* a 58) „Schenk nooit aandacht aan zwakheden van anderen, en als iemand klaagt over andermans zwakheid, kan je hem nederig zeggen dat hij je maar niets moet vertellen.” (*Spreuken* b 68) Grote wijsheid is het, als je weet te zwijgen en de kunst verstaat niet te letten op wat anderen zeggen of doen of hoe ze leven (*Spreuken* b 30). Zwijgende liefde is de taal die God het best verstaat (*Spreuken* b 3).

OMROEP

• 10 september, 22.45 uur, Nederland 2. Donderdag en dus *Holland Doc*-dag, vandaag met de IKON-documentaire *El Olvido*. Hedy Honigmann schetst in deze prent een indringend portret van de 'onderbuik' van de Peruaanse hoofdstad Lima. Straatkinderen, zwervers, obers en kleine middenstanders komen aan het woord en vertellen aan de hand van persoonlijke anekdotes de hele politieke geschiedenis van Peru. In Lima is het leven de laatste decennia enkel maar slechter geworden, dat betoogt althans deze documentaire. Net omdat het lot van de acht miljoen inwoners van Lima volgens Honigmann niemand iets kan schelen, heet de film *El Olvido*, de vergetelheid. Ondanks de ellende en het verdriet heeft Honigmann echter ook oog voor de poëzie en humor in hun verhalen en brengt zij zodoende een eerbetoon aan haar geboorteland. De trailer kunt u alvast bekijken op www.hollanddoc.nl.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, 345 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 209 8041 7.

De vrome kudde

KAT

Aan de voordeur staat een witgelakt schoteltje met restjes kip. Op de rand staat in rode letters *Kat* te lezen. Een gepuzzelde voorbijganger kan het niet laten aan te bellen.

- Mijnheer, de kat in kwestie kan heus niet lezen en weet dus niet dat de kip voor haar is.
- Ah ja, maar voorbijgangers wel. Zo weten ze meteen dat de kip niet voor hen is.

Ingezonden door Gery Keyngaert

KAT BIS

Een boerin is er getuige van hoe vlak voor de poort van de boerderij de huiskat wordt doodgereden. De verbouwereerde chauffeur:

- Oh mevrouw. Het spijt me zeer! Ik kon het arme dier niet meer vermijden. Hoe kan ik het goedmaken? Ik heb geen cent op zak...
- Geen probleem. U kunt alvast in de schuur beginnen.
- Hoezo?
- Met muizen te vangen, natuurlijk.

Ingezonden door Léne Awouters

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? *KERK & leven • Vrome Kudde*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03/210.08.49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

VLAAMSE PUZZELS DEPUZZELAAR

Uitgeverij Jacques Gilliéron bvba
Antwerpen Telefoon (03)658.91.53 - 658.00.53

Zweedse kruiswoordpuzzel.

Méér van deze Zweedse puzzels vindt u in de volgende Vlaamse puzzeltijdschriften van 'De Puzzelaar' t.w. De Stad Stockholm en De Viking.
Bij uw dagbladhandelaar verkrijgbaar.

Oplossing van de puzzel van vorige week: STRANDMEER

ge- vang- neming erg dun	wijn- lokaal aap		afvaar- diging	achter onder- wijstype	10	kleur		rivier (Sp.)
1					9			5
cowboy- show					onzes inziens	vogel- product beeld- verhaal		
vent				Europese hoofd- stad	2			
volks- over- levering				item			welpen- leidster	rijtuig
rivier in Portugal				roofdier	recht stuk vaarwater be- dorven			
kraan			wereld- deel de oudere	8				
deel v.e. rotan- stengel	wild- dief telegraaf restant							4
					3	onder- wijstype		
bijwoord			ex tempore			stap		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----